

Asia: VN/18750/2022

Hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta (tilapäinen suojelu)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjanmaan ELY-keskus ja Pohjanmaan TE-toimisto kiittävät mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.

On kannatettava esitys, että palveluiden turvaamiseksi esitetään, että kunnille ja hyvinvointialueille voitaisiin maksaa valtion korvauksia palveluiden järjestämisestä niiden tilapäistä suojelua saavien osalta, joille on myönnetty kotikunta. Kustannuksia korvattaisiin samoin perustein kuin esimerkiksi kansainvälistä suojelua saavan henkilön palveluiden kustannuksia korvataan.

Pohjanmaan ELY-keskus haluaa nostaa lainmuutoksen vaikutukset ilman huoltajaa tullessiin alaikäisiin lapsiin, joista suuri osa asuu tällä hetkellä ns. ”yksityismajoituksessa”. Lakimuutoksen yhteydessä olisi tärkeä selkeyttää asumisvaihtoehdot ja pohtia, millainen asumismuoto on lapsen edun mukainen ja samalla Suomen lainsäädäntöä noudattava ja lastenoikeuksia kunnioittava. Lainsäädäntöä ja olemassa olevia ohjeistuksia olisi tältä osin hyvä tarkentaa.

Lisäksi olisi tarpeen tarkastella ja mahdollisesti päivittää kuntaan ohjaamisen ohjetta mahdollisten lainsäädäntöuudistusten myötä ja sikäli kun tilapäistä suojelua saaneille yhä enenevässä määrin myönnetään kotikunta Suomesta vuonna 2023. Mille taholle esimerkiksi kuuluu TE-toimistoon tai työllisyyden kuntakokeiluun rekisteröitymisen ohjaus työkäisten työttömien henkilöiden osalta, joilla myönnetään kotikunta mutta, jotka eivät ole vastaanottokeskuksen asiakkuudessa ollessaan hakeutuneet työllisyyspalveluiden piiriin? Vuonna 2015 kirjatussa ohjeessa vastaanottokeskukselle kirjattiin tehtäväksi avustaa asiakastaan TE-toimistoon rekisteröitymisessä tämän saadessa oleskeluluvan ja siirtyessään kuntaan. Tällä hetkellä kenelläkään ei ole virallisesti vastuuta ohjata tilapäistä suojelua saavia ja vastaanottokeskuksen asiakkuudessa olevia TE-toimiston asiakkuuteen.

Asiaa ei ole tällä hetkellä huomioitu lisäresurssein, vaikka tiedetäänkin, että toimenpiteitä eri alueilla on tehty hyvässä yhteistyössä palveluihin ohjautumisen ja työllistymisen edistämiseksi olemassa olevin resurssein. Palveluprosessit on kuitenkin saatava tehokkaiksi ja eri vastuut selviksi ennen muutosten voimaan astumista. Näin myös voidaan arvioida paremmin henkilöstöresurssoinnin tarpeita eri tahoilla.

Taloudellisista vaikutuksista todetaan seuraavaa: Koska tilapäistä suojelua saavat voivat ilmoittautua työnhakijaksi ja saada työllistymistä ja kotoutumista edistäviä palveluja jo ilman kotikuntaa, ei tässä esityksessä esitetyillä muutoksilla ole taloudellisia vaikutuksia TE-toimistojen tai työllisyyden kuntakokeilujen resursseihin.

On huomioitava, että muutoksilla on vaikutuksia myös työllisyyspalveluiden henkilöstöresurssoinnin tarpeisiin. Tällä hetkellä tilapäistä suojelua saavat ovat saaneet päättää ilmoittautuvatko työttömiksi työnhakijoiksi, sillä tämä ei ole ollut edellytys vastaanottorahalle. Vain murto-osa Suomessa tilapäistä suojelua saaneista on rekisteröitynyt TE-toimiston asiakkuuteen. Työikäisten siirtyessä vastaanottokeskuspalveluista kuntaan heiltä edellytettäneen hakeutumista työttömäksi työnhakijaksi saadakseen työttömyysetuutta (?). Näin ollen on oletettavaa, että henkilöitä tulee enenevässä määrin hakeutumaan työllisyyspalveluihin, mikä tulisikin huomioida TE-toimiston ja työllisyyden kuntakokeilujen alkupalveluihin sekä maahanmuutto- ja kotoutumispalveluihin kohdennettavin lisäresurssein.

Pohjanmaan ELY-keskus katsoo tarpeelliseksi, että ELY-keskuksiin kohdennetaan määräaikaaisesti lisäresursssia. Vuoden määräaikaisuus voi olla liian lyhyt, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeet ja niistä syntyvät kustannukset eivät usein nouse välittömästi henkilön ohjautuessa kuntaan. Sen lisäksi, että kuntaan ohjaaminen ja kustannuksista sopiminen tulee tuottamaan lisätystä, myös kuntien kanssa päivitettävät ja uudet laadittavat vastaanottosopimukset tulevat työllistämään aluehallintoa. Myös uusien mahdollisten perheryhmäkotien perustaminen tulee huomioida. Pohjanmaan ELY-keskus toivoo, että lisäresurssien kohdentamisesta neuvotellaan ELY-keskusten kanssa.

Digi- ja väestötietovirasto (DVV) on kotikuntaprosessin onnistumisen ytimessä, joten on todennäköistä, että Digi- ja väestötietovirastoon tulee väliaikaisesti kohdentaa lisäresursssia, jotta odotusajat eivät muodostu kohtuuttomiksi.

Ehrström Emine
Pohjanmaan ELY - Pohjanmaan ELY-keskus & Pohjanmaan TE-toimisto

